

Ігор Старенький,
кандидат історичних наук,
провідний науковий співробітник
Кам'янець-Подільського державного
історичного музею-заповідника

Петро Болтанюк,
магістр історії, завідувач сектору «Музей старожитностей»
Кам'янець-Подільського державного
історичного музею-заповідника

АРХЕОЛОГІЧНА РОЗВІДКА В ОКОЛИЦЯХ СЕЛА БАГОВИЦЯ

У статті висвітлюється інформація про нововідкрите у квітні 2019 року багатошарове поселення на північ від с. Баговиця Кам'янець-Подільського району Хмельницької області. Вдалося встановити, що пам'ятка налічує п'ять хронологічних горизонтів, а саме: трипільська культура, ранній залізний вік, черняхівська культура, празько-корчацька культура та давньоруський час. З'ясовано, що поселення пошкоджене «чорними археологами», в деяких місцях культурний шар повністю знищений внаслідок сільськогосподарських робіт (материкова порода залягає вже на глибині 0,25–0,3 м). Частина пам'ятки сьогодні заболочена мочарами, вода з яких стікає в струмок Біла Криниця (права притока р. Баговиця), на лівому березі якого й розташоване поселення.

Ключові слова: Баговиця, поселення, археологічна розвідка, трипільська культура, ранній залізний вік, черняхівська культура, празько-корчацька культура, давньоруський час.

У квітні 2019 року І. О. Стареньким спільно з начальником Відділу охорони пам'яток у Хмельницькій області С. М. Шпаковським було проведено археологічну розвідку на північ від с. Баговиця Кам'янець-Подільського району Хмельницької області в урочищі Нова ферма (Ферма Боярського). Тут вдалося виявити багатошарове (п'ятишарове) поселення площею близько 12 га. На поверхні орного поля вдалося зібрати фрагменти керамічного посуду різних епох. Того ж місяця експедицією Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника у складі завідувача сектору «Музей старожитностей» П. А. Болтанюка, провідного наукового співробітника І. О. Старенького та студента історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Є. Ю. Левінзона здійснено розвідку з шурфуванням. В місці невеликого кар'єру для видобування піску було зроблену зачистку, яка за польовою документацією отримала маркування шурф № 1 (координати – 48°03'30.0"N, 26°07'54.8"E). Встановлено, що верхній шар товщиною 4–6 см становив дерн, нижче нього залягав шар чорнозему з вкрапленнями обмазки потужністю 28–40 см, під яким знаходився чорно-коричневий ґрунт з вкрапленнями обмазки потужністю 32–56 см. На глибині 74–88 см від денної поверхні залягала материкова порода у вигляді піску (рис. 7). Шурф № 2 було закладено на орному полі, тут вдалося натрапити на землянку (напівземлянку?) черняхівської культури. До глибини 80 см від денної поверхні лежав шар чорнозему з вкрапленнями глиняної обмазки, нижче нього знаходився шар чистого чорнозему (рис. 7). Цікаво, що в 20 м від шурфу № 2 на підвищенні материкова порода залягала вже на глибині 25 см.

Вдалося виділити п'ять хронологічних горизонтів. Перший відноситься до періоду трипільської культури. Матеріал цього часу виявився малочисленим та сильно фрагментованим, що не дає змогу не лише визначити локальну групу, але й етап. Серед фрагментів керамічного посуду цього часу можемо виділити лише фрагмент вінця конічної миски діаметром 16 см з підлощеною поверхнею (рис. 1.7). До трипільського часу можемо також з великою долею вірогідності віднести і 4 крем'яних вироби:

1. ножеподібна пластина розміром 2,6×1,8×0,6 см – кремій сірого кольору, спинка чотиригранна, животик прямий, з ударною хвилькою; одна зі сторін має дрібну ретуш утилізації (рис. 1.7);
2. фрагмент ножеподібної пластини розміром 1,5×2,9×0,4 см – кремій неякісний, сірого кольору з вкрапленнями білого; спинка тригранна, животик прямий (рис. 1.8);
3. фрагмент ножеподібної пластини розміром 3,4×2,4×0,8 см – кремій неякісний, сірого кольору з вкрапленнями білого; спинка тригранна, дві бокових поверхні мають зубчасту ретуш (рис. 1.9);
4. серповий вкладиш розміром 4,2×2,4×0,7 см – кремій молочного кольору з невеликими вкрапленнями вапняку; у поперечному перерізі вкладиш трикутний, зроблений з ножеподібної пластини, верхній край скошений; животик прямий, з ударною хвилькою; робоча сторона оснащена крупною зубчастою ретушшю (рис. 1.10).

Виявлено також кілька фрагментів кераміки раннього залізного віку. На жаль, малочисленність та фрагментованість матеріалу не дають змоги впевнено віднести його до чорноліського чи ранньоскіфського часу. Черепок коричневого кольору, на зламі сірого, випал нерівномірний, у тісті значна домішка крупно товченого шамоту. Інколи спостерігається додавання в якості жорстви дрібно товченого кременю. Найбільш виразними є 3 фрагменти банковидних горщиків. Один з фрагментів вінця плавно відігнутий назовні, горизонтально зрізаний (рис. 1.2); інший прямий, також горизонтально зрізаний (рис. 1.3). Найбільш цікавим виявився третій фрагмент, який також прямий і горизонтально зрізаний, але на відмінну від попередніх зовні має два діагональних нервюра (рис. 1.4). посуд такого типу має численні аналогії, зокрема серед посуду з курганів № 4 та № 6 у Луці-Врублівецькій (Шовкопляс 1954, с. 104, рис. 1.4; с. 106, рис. 3.6, 10; с. 107, рис. 4.1, 3), поселень Залевки (Покровська 1952, с. 50, рис. 1.1–3), Жаботин (Покровська 1952, с. 53, рис. 4.1), Нагоряни-Підмет (Шовкопляс 1954, с. 103, табл. 1.1–2, 5, 7–8), Галиця II (Гуцал 1979, с. 67, рис. 2.1, 5, 7), Атаки (Гуцал 1979, с. 69, рис. 3.5), Рестеве (Гуцал 1979, с. 69, рис. 3.18–19), Шеїн (Гуцал 1979, с. 69, рис. 3.12–13), Покос (Гуцал 1979, с. 69, рис. 3.47), Непорогове (Гуцал 1979, с. 70, рис. 4.3, 14; Крушельницька 1998, с. 29, рис. 12.2; с. 30, рис. 13.8; с. 38, рис. 17.11 та ін.).

Також виявлено порівняно незначну кількість фрагментів керамічних виробів, які, ймовірно, можуть бути віднесені до празько-корчацької культури. Серед знахідок виділяється фрагмент вінця ліпного горщика світло-коричневого кольору (рис. 1.11), стінки посудини жовтого кольору (рис. 1.13) та ручки (рис. 1.14). Черепок часто «слоїстий», в якості спіснювача додавався товчений вапняк. Однак враховуючи незначну чисельність виявлених фрагментів, питання приналежності вище описаних знахідок до празько-корчацької культури залишаємо відкритим. Можливо дослідження наступних сезонів прояснять ситуацію.

Також траплялися поодинокі дрібні фрагменти кераміки давньоруського часу XII–XIII ст.

Водночас основну групу знахідок становлять матеріали черняхівської культури. Вдалося зібрати колекцію денця. Серед них виділяємо кілька типів. До першого належать прості денця (рис. 3.2), аналогії яким походять з поселень Бакота (Винокур, Горішній 1994, с. 94, рис. 23; с. 99, рис. 28.9; с. 100, рис. 29; с. 102, рис. 31; с. 104, рис. 33), Теремці (Баран 1998, с. 110, табл. XXIX.11; с. 113, табл. XXXII.13; с. 119, табл. XXXVIII.15–16), Велика Бугаївка I, Мала Солтанівка, Григорівка, Долина, Копачів I, Халеп'є, Дзвеняче, Оленівка (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 72, рис. 9.11; с. 81, рис. 18.6; с. 86, рис. 23.7; с. 88, рис. 25.9–10; с. 92, рис. 29.6; с. 102, рис. 39.7, 9, 10; с. 116, рис. 53.13; с. 124, рис. 61.4–10). До другого відносимо денця з яскраво вираженим утором та пласким денцем, які, у свою чергу поділяються на утори трикутні (рис. 4.5), аналогії яким знаходимо на поселеннях Теремці (Баран 1998, с. 111, табл. XXX.11), Борисів, Нові Безрадичі, Дзвеняче (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 69, рис. 6.10, 11, 14; с. 98, рис. 35.6; с. 116, рис. 53.12) та ромбічні (рис. 3.1, 3, 4; рис. 4.2, 4), аналогії яким відомі на поселеннях Бакота (Винокур, Горішній 1994, с. 86, рис. 15.6), Теремці (Баран 1998, с. 111, табл. XXX.14–15; с. 113, табл. XXXII.12; с. 119, табл. XXXVIII.8–9, 17–19), Борисів, Велика Бугаївка I, Велика Вільшанка I, Гребінки, Рославичі I, Застугна, Копачів I, Халеп'є, Черняхів (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 69, рис. 6.12; с. 72, рис. 9.4; с. 73, рис. 10.9; с. 79, рис. 16.14; с. 83, рис. 20.11; с. 91, рис. 28.2; с. 92, рис. 29.5, 7; с. 102, рис. 39.8, 11; с. 103, рис. 40.9–10). До наступного типу належать денця з увігнутих дном (рис. 3.11). Денця аналогічної форми відомі на поселеннях Бакота (Винокур, Горішній 1994, с. 96, рис. 25; с. 100, рис. 29), Теремці (Баран 1998, с. 119, табл. XXXVIII.4), Велика Бугаївка I, Велика Вільшанка I, Застугна (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 72, рис. 9.10; с. 73, рис. 10.5, 7, 10; с. 91, рис. 28.3, 6). Найбільшу групу становлять денця на кільцевому піддоні з трикутним (рис. 3.9, 12), аналоги яким походять з поселень Бакота (Винокур, Горішній 1994, с. 100, рис. 29), Теремці (Баран 1998, с. 113, табл. XXXII.16), Григорівка, Оленівка (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 85, рис. 22.6; с. 124, рис. 61.13), та ромбічним утором (рис. 3.6–8, 10; рис. 4.1, 3), денця схожої форми зафіксовані на поселеннях Бакота (Винокур, Горішній 1994, с. 100, рис. 29; с. 102, рис. 31; с. 104, рис. 33), Теремці (Баран 1998, с. 110, табл. XXIX.10; с. 113, табл. XXXII.17–20; с. 119, табл. XXXVIII.5), Черепин (Баран 1998, с. 77, рис. 20.16), Велика Вільшанка XI, Гребінки, Рославичі I, Григорівка, Долина, Обухів XIV (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 75, рис. 12.6, 8; с. 79, рис. 16.12; с. 83, рис. 20.10; с. 85, рис. 22.11; с. 88, рис. 25.6, 11; с. 100, рис. 37.1–2), або без нього (рис. 3.5), аналогії з поселення Оленівка (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 124, рис. 61.16).

Значну частину знахідок становили фрагменти горщиків. Абсолютна більшість з них мали сірий колір, зрідка жовтий, тісто піщисте, поверхня шерехата. Серед зібраних фрагментів не було виявлено ліпних. Одна зі знахідок мала старанно заглажену поверхню. Вінце вертикальне, потовщене, горизонтально зрізане, з невеликою борозенкою на торці (рис. 2.2). Аналогічні форми посуду походять з поселень Теремці (Баран 1998, с. 119, табл. XXXVIII.27; с. 129, табл. XLIX.15), Борисів, Велика Солтанівка IV, Тараща, Обухів I (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 69, рис. 6.7; с. 78, рис. 15.3; с. 113, рис. 50.3; с. 233, рис. 11.4). Ще один фрагмент вінця горщика має лощену поверхню. Вінце пряме, потовщене, заокруглене (рис. 2.3). Аналогії

таким формам вінець знаходимо на поселенні Бакота (Винокур, Горішній 1994, с. 88, рис. 17.2, 9), Комарів (Петраускас, Коваль 2016, с. 47, рис. 4.14) на Середньому Дністрі, Антонівка II, Велика Солтанівка IV на Київщині (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 77, рис. 14.4; с. 108, рис. 45.12). Наступний фрагмент належить горщику діаметром 12 см. Черепок сірого кольору, поверхня шерехата, тісто піщисте. Вінець горизонтально відігнуте назовні, потоншене, край трикутний (рис. 5.1). Аналогічні профілі вінець горщиків знайдені на поселеннях Бакота (Винокур, Горішній 1994, с. 95, рис. 24), Григорівка, Малі Дмитровичі IV, Обухів I (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 85, рис. 22.2; с. 97, рис. 34.3; с. 237, рис. 15.4; с. 243, рис. 21.11). Два фрагменти вінець горщиків мають діаметр 12 та 16 см. Черепок сірого кольору, поверхня шерехата, тісто піщисте. Вінець плавно відігнуте назовні, потовщене, округле (рис. 5.2, 5; рис. 6.1, 7). Численні аналогії таким профілям вінець знаходимо на поселеннях Бакота (Винокур, Горішній 1994, с. 82, рис. 10.1; с. 92, рис. 21; с. 95, рис. 24; с. 99, рис. 28.3, 8; с. 100, рис. 29; с. 118, рис. 47.2, 5, 8, 10), Теремці (Баран 1998, с. 110, табл. XXIX.12; с. 112, табл. XXXI.8, 10; с. 113, табл. XXXII.7, 8, 22; с. 119, табл. XXXVIII.29, 31, 33, 35–36; с. 129, табл. XLIX.13–14), Устя (Винокур 1972, с. 62, рис. 23.2; с. 134, рис. 54), Комарів (Петраускас, Коваль 2016, с. 47, рис. 4.12; с. 49, рис. 5.7; 9, с. 170, рис. 5.20, 30), Рогізна (Баран 1998, с. 80, рис. 24.8), Рашків II (Баран 1998, с. 85, рис. 28.2, 8) на Середньому Дністрі, Хлопків, Глеваха (Петраускас 2018, с. 27, рис. 6.5–6), Рославичі, Малі Дмитровичі IV, Дзвеняче, Мотовилівська Слобідка VII, Малополовецьке II, Обухів I на Київщині (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 83, рис. 20.4; с. 97, рис. 34.10; с. 116, рис. 53.3; с. 123, рис. 60.1; с. 143, рис. 6.2, 4, 9; с. 237, рис. 15.2, 14; с. 238, рис. 16.6; с. 239, рис. 17.5–6, 11), Черкаси (Куштан, Петраускас 2011, с. 200, рис. 2.4, 7; с. 202, рис. 4.6), Пряжів (Винокур 1972, с. 53, рис. 20.7), Черепин (Баран 1998, с. 77, рис. 20.9, 11, 13). Також трапляються фрагменти вінець горщиків з плавно відігнутим назовні, потовщеним, косо зрізаним назовні вінцем (рис. 5.3). Аналогії до них походять з поселень Бакота (Винокур, Горішній 1994, с. 104, рис. 33), Теремці (Баран 1998, с. 119, табл. XXXVIII.13; с. 119, табл. XXXVIII.30), Комарів (Петраускас, Коваль 2016, с. 47, рис. 4.15) на Середньому Дністрі, Велика Солтанівка IV, Крушинка, Халеп'є, Малополовецьке II, Обухів I на Київщині (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 76, рис. 13.6, 10; с. 80, рис. 17.4; с. 102, рис. 39.4; с. 143, рис. 6.3; с. 237, рис. 15.12–13), Черкаси (Куштан, Петраускас 2011, с. 200, рис. 2.3). Окрему групу становлять фрагменти горщиків сірого кольору, поверхня шерехата, тісто піщисте. Вінець плавно відігнуте назовні, потовщене, з трикутним виступом назовні (рис. 5.4, рис. 6.2). Різновидом цього типу являються вінця із заокругленим краєм (рис. 5.8). Аналогічні форми зустрічаємо на поселеннях Бакота (Винокур, Горішній 1994, с. 94, рис. 23.1; с. 95, рис. 24; с. 97, рис. 26.8), Теремці (Баран 1998, с. 113, табл. XXXII.9–10; с. 119, табл. XXXVIII.14), Комарів (Петраускас 2014, с. 170, рис. 5.21) на Середньому Дністрі, Малі Дмитровичі IV, Петровське II, Обухів I на Київщині (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 97, рис. 34.4; с. 111, рис. 48.2; с. 237, рис. 15.4; с. 243, рис. 21.11). Ще один фрагмент вінця горщика сірого кольору, поверхня шерехата, тісто піщисте. У тісті домішка дрібно товченого вапняку. Вінець плавно відігнуте назовні, потовщене, округле. З внутрішньої сторони невелика бровка під накривку (рис. 5.6). Аналоги таким типам горщиків зустрічаємо в Теремцях (Баран 1998, с. 119, табл. XXXVIII.22). Зрідка також трапляються фрагменти з плавно відігнутим назовні, потовщеним, ромбічним вінцем (рис. 5.7). Аналогії відомі на поселеннях Бакота (Винокур, Горішній 1994, с. 96, рис. 25), Теремці (Баран 1998, с. 116, табл. XXXV.29), Комарів (Петраускас 2014, с. 170, рис. 5.27) на Середньому Дністрі, Халеп'є, Обухів I на Київщині (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 102, рис. 39.3; с. 237, рис. 15.10). Ще один тип горщиків має вінець Т-подібної форми (рис. 6.3). Аналогічне профілювання вінець горщиків зустрічаємо на поселеннях Бакота (Винокур, Горішній 1994, с. 84, рис. 13.3), Теремці (Баран 1998, с. 116, табл. XXXV.26; с. 119, табл. XXXVIII.34; с. 124, табл. XLIII.7; с. 127, табл. XLVII.11), Комарів (Петраускас 2014, с. 170, рис. 5.25) на Середньому Дністрі, Борисів, Велика Вільшанка I, Велика Мотовилівка II, Велика Снітинка II, Обухів I на Київщині (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 69, рис. 6.8; с. 73, рис. 10.6; с. 107, рис. 44.10; с. 118, рис. 55.5; с. 232, рис. 10.4), Черкаси (Куштан, Петраускас 2011, с. 203, рис. 5.3), Черепин (Баран 1998, с. 77, рис. 20.10). Отже, за типом профілю вінця на поселенні зустрічаються щонайменше 9 різновидів горщиків.

Другу групу знахідок кераміки становлять фрагменти мисок. Зокрема знайдено фрагмент вінця миски діаметром 26 см. У тісті домішка дрібно товченого вапняку. Поверхня миски лощена. Вінець різко відігнуте назовні, горизонтально зрізане (рис. 2.1). Схожі за профілюванням вінця вироби походять з поселень Жуківці I, Малополовецьке II, Обухів I (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 90, рис. 27.2; с. 149, рис. 12.7; с. 236, рис. 14.7; с. 265, рис. 43.4, 7, 10). Інший уламок належить мисці діаметром 18 см. Поверхня лощена. Вінець пряме, округле, потовщене, зовні утворює рельєфний валик. Ще один рельєфний валик на тулубі миски (рис. 2.4). Аналогічні за профілем вінця миски знайдені на поселеннях Велика Солтанівка IV, Малополовецьке II, Обухів I (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 78, рис. 15.8, 11; с. 145, рис. 8.7; с. 242, рис. 20.8), Черкаси (Куштан, Петраускас 2011, с. 201, рис. 3.6). Ще два фрагменти вінець мисок діаметром 16

та 18 см. Поверхня лощена. Вінце злегка відігнуте назовні, округле. Зовні на тулубі яскраво виражений кутастий залом (рис. 2.5–6). Численні аналогії знаходимо на поселеннях Бакота (Винокур, Горішній 1994, с. 88, рис. 17.1; с. 102, рис. 31), Теремці (Баран 1998, с. 119, табл. XXXVIII.2; с. 120, табл. XXXIX.3; с. 129, табл. XLIX.14), Устя (Винокур 1972, с. 134, рис. 54), Комарів (Петраускас 2014, с. 170, рис. 5.3, 6) на Середньому Дністрі, Дерев'яна, Велика Бугаївка (Петраускас 2018, с. 28, рис. 7.1, 5, 7), Васильків IV, Велика Солтанівка IV, Петрівське II, Тараща, Оленівка, Малополовецьке II, Обухів I на Київщині (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 70, рис. 7.3; с. 76, рис. 13.9; с. 77, рис. 14.7; с. 11, рис. 48.3; с. 114, рис. 51.4; с. 124, рис. 61.12; с. 145, рис. 8.5; с. 242, рис. 20.9, 11), Черкаси (Куштан, Петраускас 2011, с. 201, рис. 3.7; с. 203, рис. 5.6; с. 205, рис. 7.8). Ще один фрагмент сіролощеної миски має діаметр 12 см, плавно відігнуте назовні вінце, валикоподібно потовщене, округле. На тулубі кутастий залом (рис. 6.4). Аналогічні профілі мисок зустрічаємо на поселенні Обухів I (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 242, рис. 20.8). Окрім того фрагмент вінця сіролощеної миски діаметром 12 см. Вінце горизонтально відігнуте назовні, потоншене, край трикутний. На тулубі кутастий залом (рис. 6.5). Аналогії відомі на поселеннях Комарів (Петраускас 2014, с. 170, рис. 5.1, 7) на Середньому Дністрі, Малополовецьке II, Обухів I на Київщині (Кравченко, Петраускас, Шишкин, Петраускас 2007, с. 149, рис. 12.5; с. 236, рис. 14.4; с. 242, рис. 20.11). Отже, серед знахідок можемо виділити 5 типів сіролощених мисок.

Також знайдено фрагмент вінця піфоса (рис. 6.9), уламки вінець глеків, шматок скляного кубка та фрагменти стінок світлоглиняних амфор.

Отже, на північ від села Баговиця в урочищі Нова ферма (Ферма Боярського) знаходиться багатошарове поселення, яке, ймовірно, має п'ять хронологічних горизонтів, що представляють трипільську культуру, ранній залізний вік, черняхівську культуру, празько-корчацьку культуру та давньоруський час. Поселення розташоване переважно на лівому березі струмка Біла Криничка – правої притоки річки Баговиця. У давнину ця територія, ймовірно, мала складний рельєф, адже численні знищені сільськогосподарськими роботами яри проглядаються на місцевості досі. Відносно незначна частина поселення заболочена. Більшість його території розорується. Місцями культурний шар повністю знищений. Окрім того помітні численні сліди діяльності «чорних археологів». Не зважаючи на це, дослідження на пам'ятці можуть дати цінний матеріал для вивчення археології Середнього Подністров'я.

Література

- Баран, В. Д. 1998. *Слов'янське поселення середини I тисячоліття нашої ери біля села Теремці на Дністрі*. Київ: б/в.
- Винокур, І. С. 1972. *Історія та культура черняхівських племен Дністро-Дніпровського межиріччя II–V століть н. е.* Київ: Київський поліграфічний комбінат.
- Винокур, І. С., Горішній, П. А. 1994. *Бакота. Столиця давньоруського Пониззя*. Кам'янець-Подільський: Центр поділезнавства.
- Гуцал, А. Ф. 1979. Нові пам'ятки раннього залізного віку в Середньому Подністров'ї (розвідки 1968–1969 рр.). *Археологія*, 31, с. 65–75.
- Кравченко Н. М., Петраускас О. В., Шишкин Р. Г., Петраускас А. В. 2007. *Пам'ятники археології позднеримського времени Правобережной Киевщины*. Київ: КНТ.
- Крушельницька, Л. І. 1998. *Чорноліська культура Середнього Придністров'я*. Львів.
- Куштан, Д. П., Петраускас, О. В. 2011. Могильник черняхівської культури Черкаси-Центр (за матеріалами розкопок 2000–2003 рр.). *Oium*, 1, с. 178–232.
- Петраускас, О. В., Коваль, О. А. 2016. Житло з ранньослов'янськими елементами на черняхівському поселенні біля Комарова. *In Sclavenia terra*, 1, с. 41–57.
- Петраускас, О. В. 2014. Деякі підсумки досліджень комплексу пам'яток пізньоримського часу біля с. Комарів. *Oium*, 4, с. 165–184.
- Петраускас, О. В. 2018. Могильник та поселення черняхівської культури Велика Бугаївка в системі старожитностей Середнього Подніпров'я. *Археологія*, 2, с. 22–41.
- Покровська, Є. Ф. 1952. Поселення VIII–VI ст. до н. е. на Тясмині. *Археологія*, 7, с. 43–65.
- Шовкопляс, І. Г. 1954. Поселення ранньоскіфського часу на Середньому Дністрі. *Археологія*, 9, с. 98–105.

The article highlights the results of archaeological excavations at a newly discovered settlement north of the village of Bahovitsa, Kamianets-Podilskiy district, Khmelnytskyi region in the New Farm (Boyarsky Farm) tract. The settlement was opened in April 2019 and surveyed by the Kamianets-Podilskiy Archaeological Expedition of the State Historical Museum-Reserve (trial trenching was held by Ihor Starenkyi, Petro Boltanyuk, Evgenij Levinson).

Давня археологія України

It was established that the settlement is multilayered and has five chronological horizons: Trypillian culture, early Iron Age, Chernyakhiv culture, Prague-Korchak culture and 12-13 centuries. The settlement is located mainly on the left bank of the Belka Krynichka Stream – the right tributary of the Bahovitsa River. In ancient times, this area probably had a difficult terrain, as numerous ravines destroyed by agricultural work are still visible in the area. A relatively small part of the settlement is wetland. Most of its territory is ruined. In places, the cultural layer is completely destroyed. In addition, there are numerous traces of the activities of “black archaeologists”. Trypillian culture is represented by small fragments of ceramics and flint tools. Actually, this did not allow us to determine the stage and the local group. Several fragments of early Iron Age pottery were also found. Unfortunately, the small size and fragmentation of the material do not make it possible to assign it to Chernyakhiv culture or Early Scythian times. A relatively small number of fragments of ceramic products, which can probably be attributed to Prague-Korchak culture, as well as single fragments of ceramics of ancient times, were also found. At the same time, most of the material found is attributed to Chernyakhiv culture in the chronological framework of its highest development (3 – the first half of the 5th century). The finds are represented by fragments of pots, bowls, jugs, pithos, a glass cup.

Keywords: Bahovitsa, settlement, archaeological exploration, Trypillian culture, early Iron Age, Chernyakhiv culture, Prague-Korchak culture, ancient Rus time.

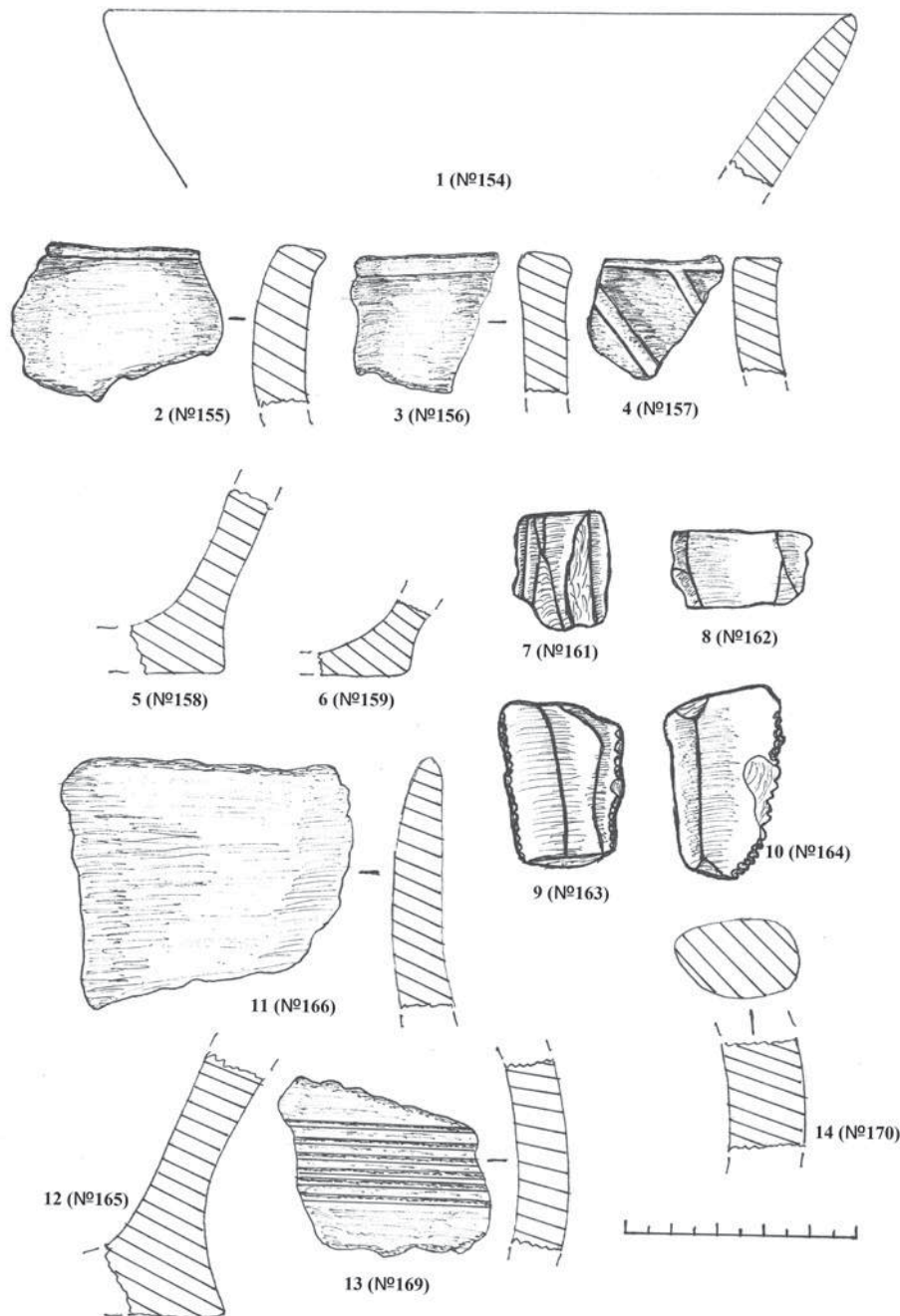

Рис. 1. Матеріали трипільської культури, раннього залізного віку, празько-корчацької культури.

СЕКЦІЯ 1

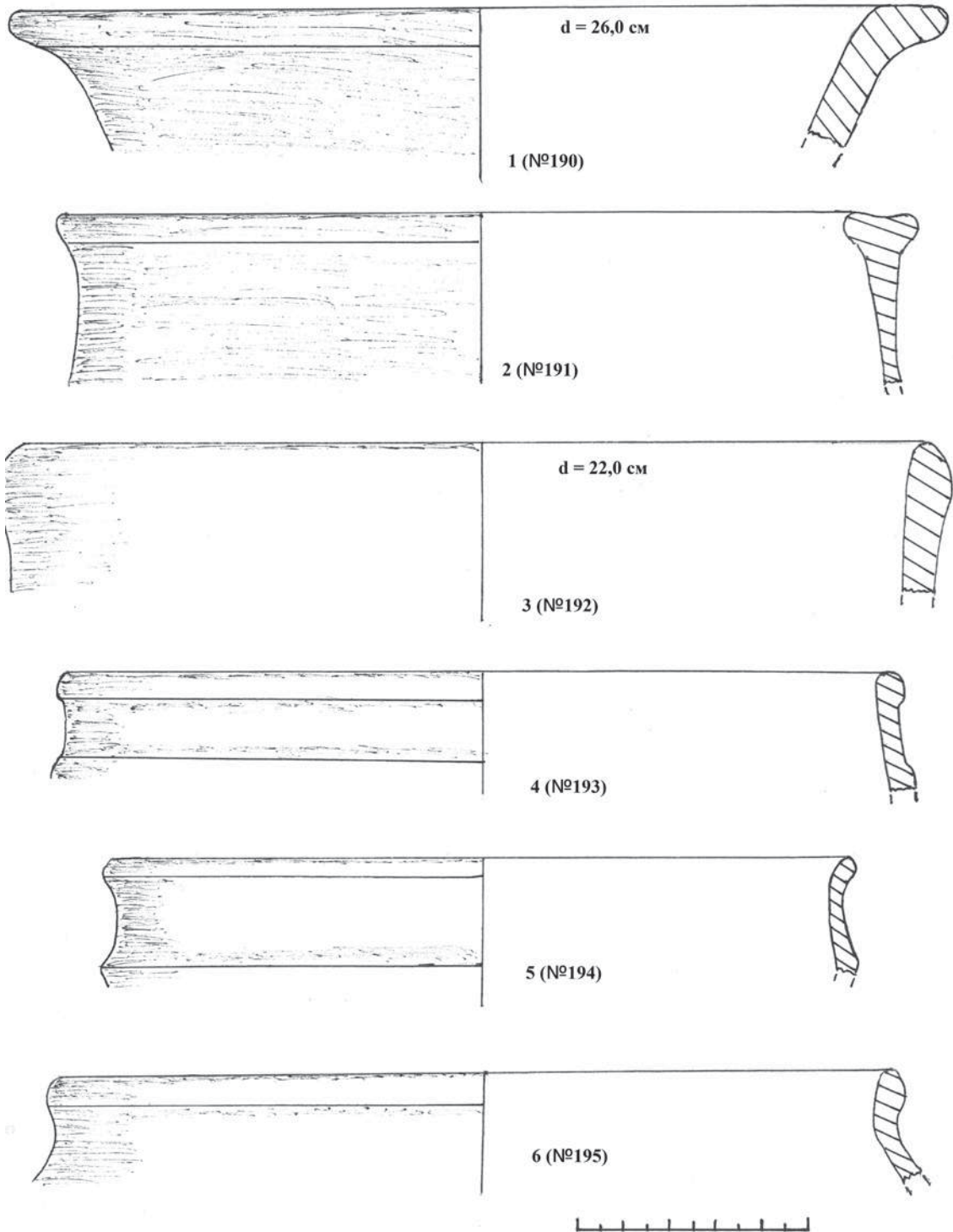

Рис. 2. Фрагменти вінець горщиків та мисок черняхівської культури.

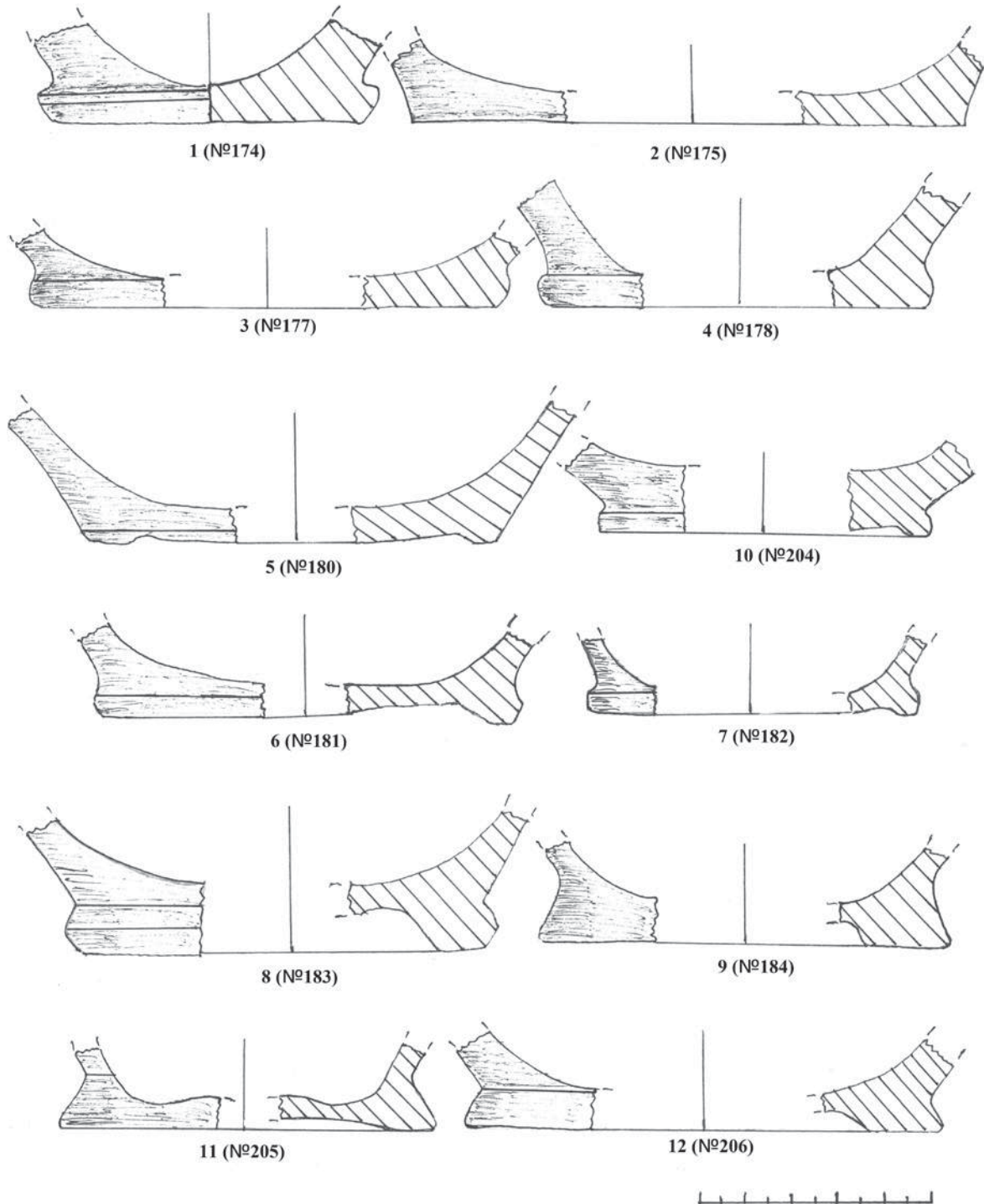

Рис. 3. Фрагменти донець горщиків та мисок черняхівської культури.

СЕКЦІЯ 1

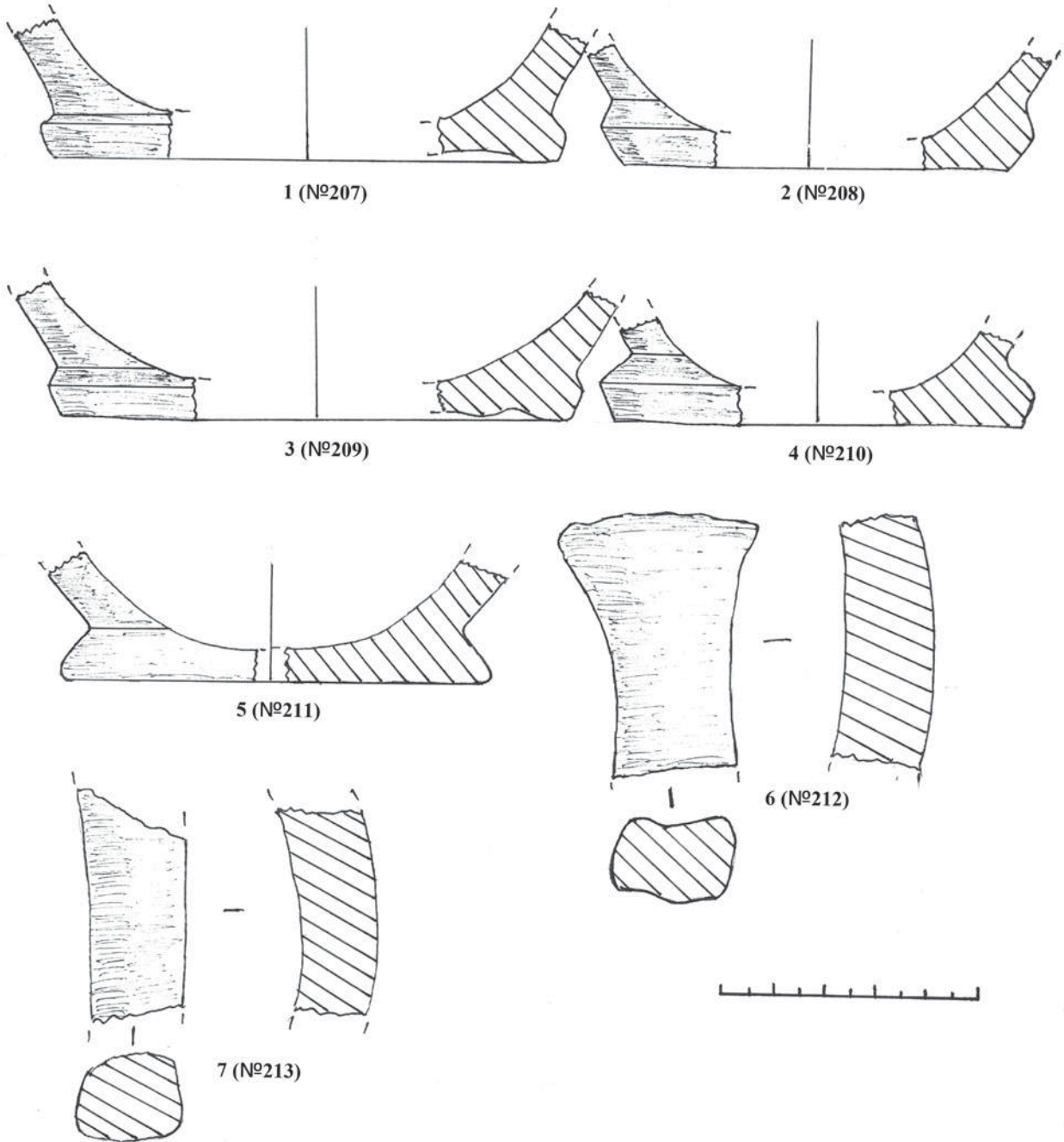

Рис. 4. Фрагменти донець та ручок посуду черняхівської культури.

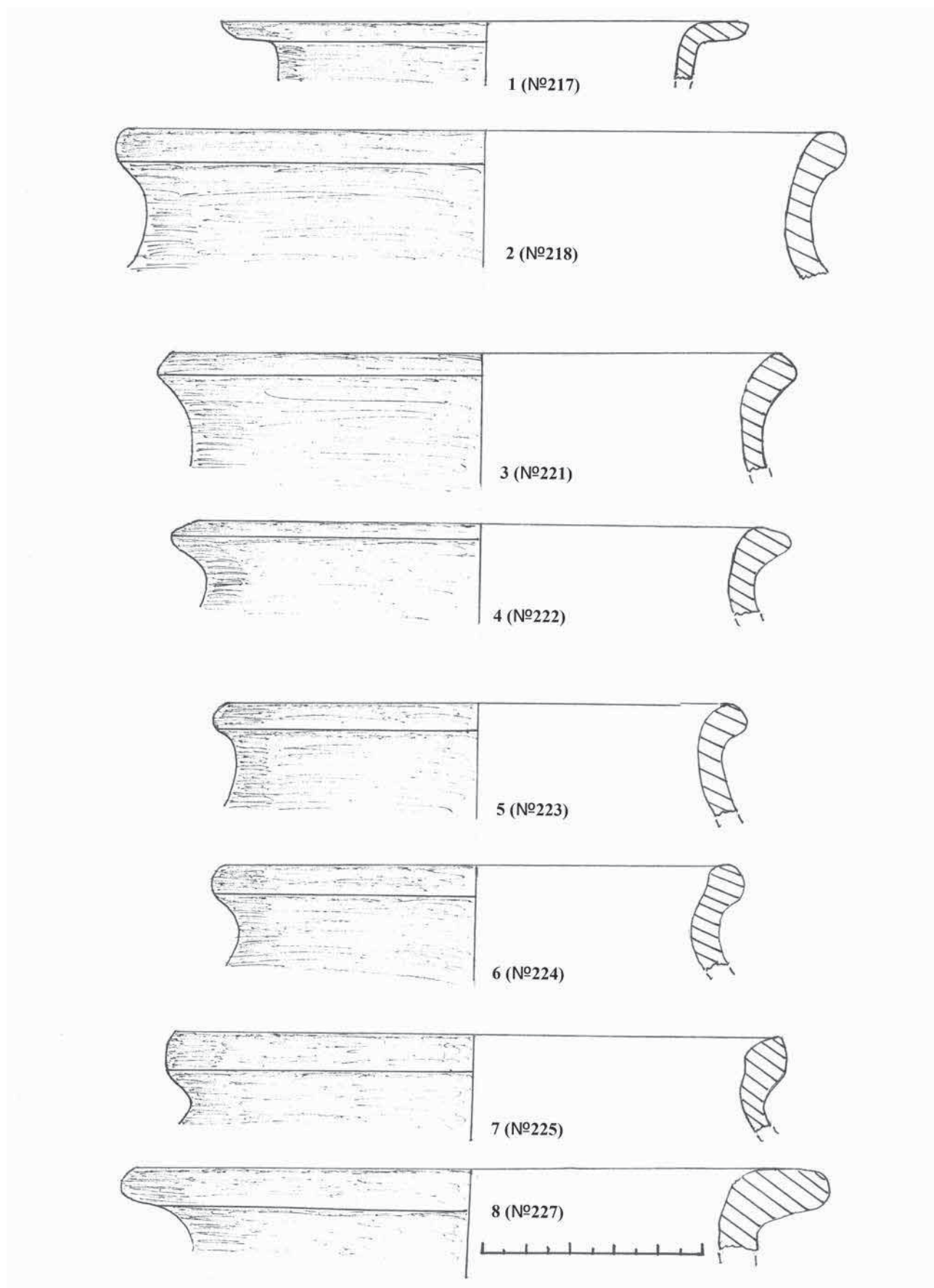

Рис. 5. Фрагменти вінець черняхівського посуду.

СЕКЦІЯ 1

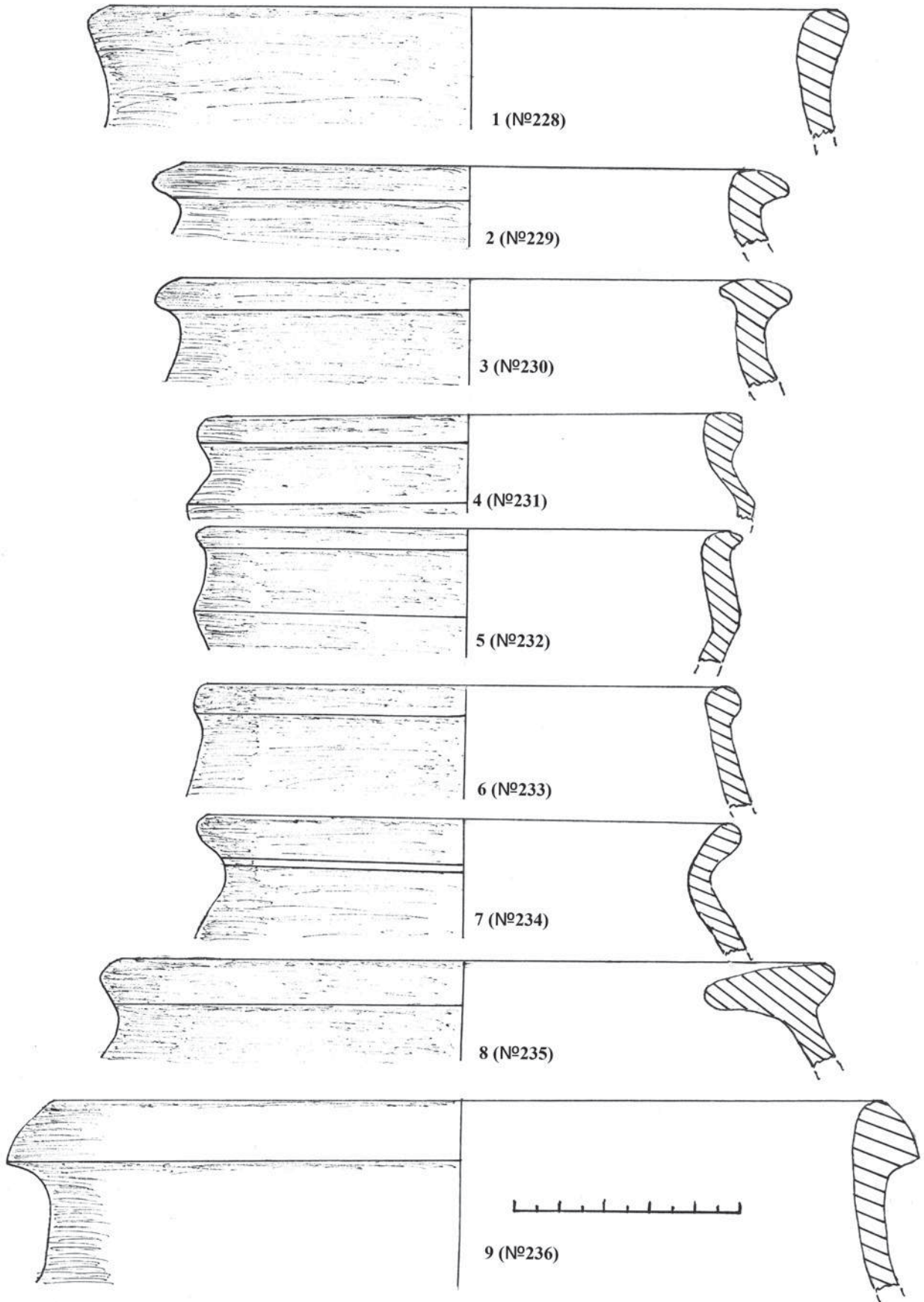
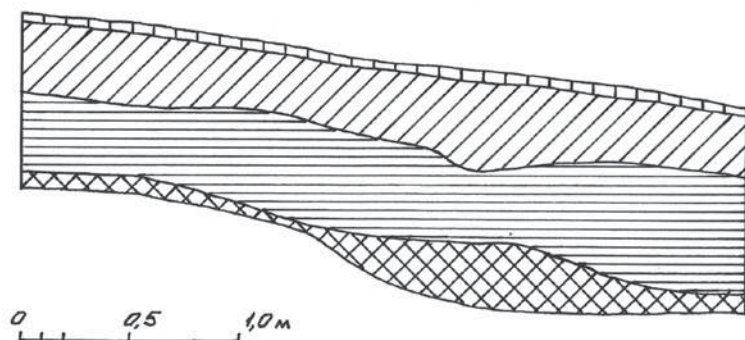

Рис. 6. Фрагменти вінець черняхівського посуду.

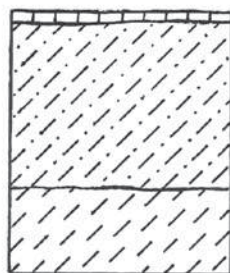
Багобиця - 2019
Урочище "Нова ферма"
Шурф №1
Профіль шурфа

Умовні позначення:

- - шар дерну;
- - шар чорнозему з вкрапленнями обмазки;
- - шар чорно-коричневого ґрунту з вкрапленнями обмазки;
- - материкова порода; (пісок)

Шурф №2
Профіль шурфа

- - шар дерну;
- - шар чорнозему з вкрапленнями глиняної обмазки;
- - шар чорнозему;

Рис. 7. Стратиграфія шурфів №1 і №2.